

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سلسله عقیده اسلام ۳۷

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين و الصلاة و السلام على
رسول الله و على آله و اصحابه الى يوم الدين و
اما بعد :

**تعریف قرآن، حدیث قدسی و حدیث نبوی و فرق
بین آنها:**

قرآن کریم: «هو كلام الله منه بدا بلا كيفية قولاً،
وأنزله على رسوله وحياً ، وصدقہ المؤمنون على
ذلك حقاً ، وأيقنوا أنه كلام الله حقيقة ، سمعه
جبريل عليه السلام من الله عز وجل ، ونزل به
على خاتم رسله محمد صلى الله عليه وسلم
بلفظه ومعناه المنقول بالتواتر المفيد للقطع
واليقين المكتوب في المصاحف المحفوظ من
التغيير والتبديل» (الطحاوية ١ / ١٧٢ . مباحث في علوم
القرآن لمناع القطان ، ص ٢١ ، وقواعد التحديث لجمال الدين
القاسمي ص ٦٥).

«كلام خداوند سخنی است که بدون بیان چگونگی کیفیت
آن، از جانب خداوند می باشد و بر رسولش بصورت وحی
نازل گشته است و مؤمنان، بر حق بودن آن را تصدیق می
کنند و یقین دارند که آن به حقیقت کلام خداوند است که
جبریل علیه السلام از الله عزوجل با لفظ و معنا آن را شنید و
بر خاتم پیامبران، محمد صلی الله علیه وسلم نازل نمود که
آن با تواتر مفید نقل شده و به منظور قطعیت و یقین در
مصحفها نوشته شده و از هرگونه تغییر و تبدیل محفوظ مانده
است.»

حدیث قدسی:

«هو ما رواه النبي صلى الله عليه وسلم عن ربه
باللفظ والمعنى ونقل إلينا أحاداً أو متواتراً ولم
يبلغ تواتر القرآن» (انظر قواعد التحديث لجمال الدين
القاسمي ص ٦٥)

«حدیث قدسی آنچه است که پیامبر صلی الله علیه وسلم از
پروردگارش با لفظ و معنا روایت نموده و به ما بصورت
آحاد و متواتر نقل شده و به تواتر قرآن نرسیده است».
مثال بر آن حدیث ابوذر غفاری از پیامبر صلی الله علیه وسلم
است در آنچه از پروردگارش روایت می کند که می
فرماید:

«يَا عِبَادِي إِنِّي حَرَمْتُ الظُّلْمَ عَلَى نَفْسِي وَجَعَلْتُهُ
بَيْنَكُمْ مُحَرَّمًا فَلَا تَظَالَمُوا» (مسلم ٢٥٧٧) «ای بندگانم
من ظلم را بر خود حرام کردم و بین شما نیز آن را حرام قرار
دادم پس به همدیگر ظلم نکنید».

حدیث نبوی:

«ما أضيف إلى النبي صلى الله عليه وسلم من
قول أو فعل أو تقرير أو وصف» (مصطلح الحديث
لابن عثيمين ص ٧ ، وقواعد التحديث للقاسمي ص ٦١-٦٢).
«عبارت است از آنچه که به پیامبر صلی الله علیه وسلم از
سخنان، اعمال، تقریرات یا صفات نسبت داده می شود».

فرق بین قرآن و حدیث قدسی و حدیث نبوی:

قرآن، تلاوتش عبادت است، معجزه است که دیگران را به مبارزه می طلبد. لمس آن برای کسی که وضو ندارد و تلاوتش برای کسی که غسل بر او واجب است و روایت کردن آن بدون لفظ حرام است. خواندن آن در نماز مشخص شده و خواننده اش به سبب خواندن هر حرف آن، یک نیکی و پاداش هر نیکی ده برابر است بر خلاف حدیث قدسی و نبوی که واجد این ویژگیها نمی باشند.

حدیث قدسی از نظر لفظ و معنا کلام خداست برخلاف حدیث نبوی که هم لفظ و هم معنای آن از کلام پیامبر صلی الله علیه وسلم می باشد و فضیلت حدیث قدسی از حدیث نبوی بیشتر است و آن به خاطر فضیلت و بزرگی کلام خدا بر کلام مخلوقاتش است. (انظر قواعد التحديث للقاسمی ص ۶۵-۶۶).

ویژگیها و خصوصیات ایمان به قرآن کریم:

ایمان به کتابهای الله تعالی رکن بزرگی از ارکان ایمان است همانگونه که توضیح آن گذشت. و قرآن عظیم الشأن نسخ کننده کتابهای سابق و حاکم و شاهد بر آنهاست و بعد از بعثت پیامبر ما، محمد صلی الله علیه وسلم تمام انسانها و جنها به وسیله این کتاب که بر او نازل شده باید به عبادت پروردگار پردازند. ایمان به آن با خصوصیات و ویژگیهایی همراه است که باید بعد از درک و فهم آن خصوصیات به علاوه آنچه که بیان آن از مسائل در درک ایمان به کتاب بصورت اجمالی گذشت به آن مختص شود. و این خصوصیات عبارتند از:

۱. اعتقاد به اینکه دعوت آن عمومی است و شریعتش برای تمام انسانها و جنها آمده است و سعی و تلاش کسی به جز به وسیله ایمان به آن به نتیجه نمی رسد و خداوند جز به آنچه در آن تشریع شده است عبادت نمی شود. الله تعالی می فرماید: ﴿وَأُوحِيَ إِلَيَّ هَذَا الْقُرْآنُ لِأُنذِرَكُمْ بِهِ وَمَنْ بَلَغَ﴾ انعام ۱۹. «و این قرآن به من وحی شده تا به وسیله آن شما و هر کس را که پیام به او می رسد بترسانم» و خداوند از جن اینگونه خبر می دهد: ﴿إِنَّا سَمِعْنَا قُرْآنًا عَجَبًا ۖ يَهْدِي إِلَى الْرُشْدِ فَآمَنَّا بِهِ﴾ جن ۱-۲. «ما قرآنی شگفت آوری شنیدیم که به راه راست هدایت می کرد ما فوراً به آن ایمان آوردیم».

۲. اعتقاد به اینکه آن نسخ کننده تمام کتابهای قبلی است و برای اهل کتاب و دیگران جایز نیست که بعد از نزول قرآن جز به وسیله آن، خداوند را عبادت کنند. دین حق جز آنچه در آن آمده وجود ندارد و خداوند جز به آنچه در آن تشریع نموده عبادت نمی شود و چیزی که در آن حلال نباشد، حلال نیست و چیزی که در آن حرام نباشد حرام نمی باشد. الله تعالی می فرماید: ﴿وَمَنْ يَتَّبِعْ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ﴾ آل عمران ۸۵

«و هر کس غیر از اسلام دینی برگزیند هرگز از او پذیرفته نمی شود»

و می فرماید: ﴿إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ بِالْحَقِّ لَتَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ بِمَا أَرْنَاكَ اللَّهُ﴾ نساء ۱۰۵

«ما قرآن را به حق بر تو نازل کردیم تا بین مردم به آنچه خدا می خواهد حکم نمایی».

در حدیث جابر بن عبدالله که گذشت پیامبر صلی الله علیه وسلم از خواندن کتابهای اهل کتاب نهی نمودند و فرمودند: ﴿وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ أَنَّ مُوسَى صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ حَيًّا مَا وَسَعَهُ إِلَّا أَنْ يَتَّبِعَنِي﴾ (مسند امام أحمد ۳ / ۳۸۷)

«قسم به کسی که نفسم در دست اوست اگر موسی زنده بود چاره ای جز پیروی از من نداشت».

۳. گذشت و بزرگواری شریعت که قرآن بخاطر آن آمد و آن را آسان نمود بر خلاف شریعتها در کتابهای قبلی که شامل بسیاری از سختیها که بر یاران آن فرض شده بود. الله تعالی می فرماید: ﴿الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْتُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَهُمْ لَهُمُ الطَّيِّبَاتُ وَهُمْ لَمْ يَكُنْ لَهُمْ كِتَابٌ مِنْ قَبْلِهِمْ وَكُنْ لَهُمُ الْخَبْرُ الْوَعْدِ وَيُضَعِّفُهُمْ سَبْعًا وَخَمْسِينَ مَرَّةً﴾

عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ^١

اعراف ۱۵۷. «کسانی که از رسولی پیروی می کنند که پیامبر درس ناخوانده ای است که او را نزد خویش در تورات و انجیل نوشته می یابند. آنان را به (کارهای) پسندیده فرمان می دهد و آنان را از (کارهای) ناپسند باز می دارد، و پاکیزه ها را برای آنان حلال می گرداند و نا پاکیزه ها را برای آنان حرام می شمارد و بار گرانیشان و قید (وبند) هایی را که بر آنان بود، از (دوش) شان برمی دارد».

۴. قرآن در بین کتابهای آسمانی تنها کتابی است که خداوند حفظ آن را از نظر لفظ و معنا از تحریف لفظی و معنوی بر عهده گرفته است. الله تعالی می فرماید:

﴿إِنَّا خُنَّ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ﴾^٢ حجر ۹

«بی گمان ما قرآن را فرو فرستاده ایم و به راستی ما نگهبان آن هستیم» و می فرماید: ﴿لَا يَأْتِيهِ الْبَطْلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ﴾^٣ تنزیل^٤ مِنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ^٥ فصلت ۴۲

«باطل به هیچ صورتی در آن راه نمی یابد از طرف حکیم ستوده صفات نازل شده است».

الله عزوجل به روشنی با تفسیر و توضیح آن بر آنچه می خواهد و تشریع نموده، آن را حفظ نموده است: ﴿إِنْ عَلَيْنَا

جَمَعَهُ وَقُرْآنَهُ^٦ فَإِذَا قَرَأْنَاهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ^٧ ثُمَّ

إِنْ عَلَيْنَا بَيَانَهُ^٨ قیامت ۱۷-۱۹

«جمع کردن و خواندن آن بر عهده ماست پس چون آن را برخواندیم خواندن آن را دنبال کن سپس توضیح آن بر عهده ماست».

ابن کثیر در تفسیر این آیه آخر می گوید: "ای بعد حفظه و تلاوته نبینه لک و توضحه، و نلهمک معناه علی ما أردنا و شرعنا" یعنی بعد از اینکه حفظ و تلاوت آن را برای تو بیان کردیم و برایت توضیح دادیم، معنای آن را بر آنچه بخواهیم و تشریع نماییم به تو الهام می کنیم. الله تعالی برای حفظ کتابش از علمای دانا از زمان پیامبرص گرفته تا زمان ما کسانی را که به بهترین شیوه برای آن به پا می خیزند آماده کرده است. پس لفظش را حفظ نمودند و معنایش را فهم کردند و در عمل به آن استقامت ورزیدند و در میدان خدمت به قرآن و حفظ آن تألیفات فراوانی را نگاشتند که از آن جمله تألیف در باب تفسیر، به تصویر کشیدن و قرائت قرآن، آیات محکم و متشابه، مکی و مدنی بودن آن، استنباط احکام از آن، تألیف در باب ناسخ و منسوخ، اسباب نزول، مثالهای آن، اعجاز آن و چیزهای شگفت انگیز در آن، اعراب قرآن و چیزهایی دیگر که از خلال آن مجسم می شود که خداوند برای حفظ کردن کتابش آن علما را برای خدمت به کتاب و علومش آماده کرده تا قرائت و تفسیر آن تازه و شاداب همانگونه که نازل شده باقی بماند.

۵. قرآن کریم مشتمل بر اعجازهای بسیاری غیر از

آنچه در کتابهای نازل شده مشترک هستند، می باشد و آن معجزه ای بزرگ و حجت و برهان کامل و ماندگار خداوند است که به وسیله آن پیامبرش و یارانش را تا روز قیامت تأیید می نماید بر آنچه شیخین از ابوهریرهس از پیامبرص روایت می کنند که فرمودند: «مَا مِنَ النَّبِيِّاءِ نَبِيٍّ إِلَّا أُعْطِيَ مَا مِثْلُهُ آمَنَ عَلَيْهِ الْبَشَرُ وَإِنَّمَا كَانَ الَّذِي أُوتِيَتْ وَحْيًا أَوْحَاهُ اللَّهُ إِلَيْنَا فَأَرْجُو أَنْ أَكُونَ أَكْثَرَهُمْ تَابِعًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ» (بخاری ۴۹۸۱ و مسلم ۱۵۲)

«به هر یک از پیامبران، معجزه ای عطا شده است که مردم به آن، ایمان بیاورند. و آنچه به من عنایت شده، وحی است که خداوند بسوی من فرستاده است. پس امیدوارم که روز قیامت، از سایر پیامبران، پیروان بیشتری داشته باشم». از جمله صورتهای اعجاز قرآن حسن تألیف و فصاحت و بلاغت

اعلای آن است که خداوند به وسیله آن انسانها و اجنه را به مبارزه می طلبد بر اینکه مانند آن یا قسمتی از آن را در سه حالتی که ذکر می نماید، بیاورند. خداوند آنها را به مبارزه فرا می خواند که اگر می توانند مانند آن را بیاورند، پس درمانده شدند و نتوانستند. می فرماید: ﴿أَمْ يَقُولُونَ تَقَوَّلَهُ^٩ بَلْ لَا يُؤْمِنُونَ^{١٠}﴾ فَلَيَأْتُوا بِحَدِيثٍ مِثْلِهِ^{١١} إِنْ كَانُوا صَادِقِينَ^{١٢} طور ۳۳-۳۴

«یا می گویند آن را از خود در آورده، بلکه باور ندارند. پس اگر راست می گویند سخنی مانند آن را بیاورند.» و خداوند عزوجل ناتوانی و عجز آنها را از آن بیان می کند:

﴿قُلْ لِّیْنَ اَاجْتَمَعَتْ الْاِاِنْسُ وَالْجِنُّ عَلٰی اَنْ یَّاتُوْا بِمِثْلِ هٰذَا الْقُرْاٰنِ لَا یَاتُوْنَ بِمِثْلِهٖ وَلَوْ کَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِیْرًا﴾ اسراء ۸۸ «بگو اگر انس و جن گرد آیند بر آنکه مثل این قرآن آورند، هرگز نمی توانند مثلش را بیاورند و اگر همدیگر را یاری دهند.»

سپس آنها را به مبارزه می خواند که اگر می توانند ده سوره مانند آن را بیاورند. الله تعالی می فرماید: ﴿اَمْ یَقُوْلُوْنَ اَفْتَرٰنَهٗ قُلْ فَاْتُوْا بِعَشْرِ سُوْرٍ مِّثْلِهٖ مُفْتَرِیْنَ وَاَدْعُوْا مِّنْ اَسْتَطَعْتُمْ مِّنْ دُوْنِ اللّٰهِ اِنْ کُنْتُمْ صٰدِقِیْنَ﴾ هود ۱۳

«یا می گویند این قرآن را به دروغ ساخته است بگو اگر راست می گویند ده سوره ساخته شده مانند آن را بیاورید و غیر از خداوند هر که را می توانید فرا خوانید.»

سپس بار سوم آنها را به آوردن سوره ای مانند آن اگر می توانند فرا می خواند:

﴿اَمْ یَقُوْلُوْنَ اَفْتَرٰنَهٗ قُلْ فَاْتُوْا بِسُوْرَةٍ مِّثْلِهٖ وَاَدْعُوْا مِّنْ اَسْتَطَعْتُمْ مِّنْ دُوْنِ اللّٰهِ اِنْ کُنْتُمْ صٰدِقِیْنَ﴾ یونس ۳۸

«یا می گویند این قرآن را به دروغ ساخته است بگو اگر راست می گویند یک سوره مانند آن را بیاورید و غیر از خداوند هر که را می توانید فرا خوانید.»

هنگامی که مخلوقات از معارضه کردن با آن با پایین ترین مراتب تحدی و مباره که عبارت است از آوردن سوره ای مانند آن در حالیکه کوتاهترین سوره در قرآن سه آیه دارد عاجزند ثابت می کند که قرآن کریم معجزه پروردگار است.

۶. الله تعالی در قرآن کریم تمام آنچه را که انسان در امر دین، دنیا، زندگی و معادش لازم دارد بیان کرده است. الله تعالی می فرماید: ﴿وَنَزَّلْنَا عَلَیْكَ الْكِتٰبَ تَبٰیۡنًا لِّکُلِّ شَیْءٍ وَهَدٰی وَرَحْمَةً وَبُشْرٰی لِّلْمُسْلِمِیۡنَ﴾ نحل ۸۹

«و این کتاب که روشنگر هر چیزی است و برای مسلمان هدایت، رحمت و بشارت است بر تو نازل کردیم» و می فرماید: ﴿مَا فَرَقْنٰا فِی الْكِتٰبِ مِنْ شَیْءٍ﴾ انعام ۳۸

«ما هیچ چیز را در کتاب فروگذار نکرده ایم.»

ابن مسعود رضی الله عنه می گوید: "أنزل فی هذا القرآن کل علم، وکل شیء قد بین لنا فی القرآن" «تمام علوم در این قرآن نازل شده و تمام چیزها برای ما در قرآن بیان شده است.»

۷. الله تعالی قرآن را به منظور تذکر و تدبر نمودن آسان کرده است و این از بزرگترین خصوصیات آن است. می فرماید: ﴿وَلَقَدْ یَسَّرْنَا الْقُرْاٰنَ

لِلذِّکْرِ فَهَلْ مِنْ مُّذٰکِرٍ ﴿۱۷﴾ قمر ۱۷. «قرآن را برای پند آموزی آسان نمودیم آیا پند گیرنده ای هست؟» و می فرماید: ﴿کَتَبْنَاۤ اَنۡزَلْنٰهُ اِلَیْکَ مُبَرَّکًّۭا لِّیَذَّبَرُوْاۤ اَایٰتِهٖۡ وَلِیَتَذَكَّرَۤ اُوْلُوۤاۤاَلۡلَبِیۡبِ ﴿۱۸﴾﴾ کتابی مبارک به سوی تو نازل کردیم تا در آیات آن تدبر کنی و خردمندان متذکر شوند»

مجاهد در تفسیر آیه اولی می گوید: "یعنی هونا قراءته" «یعنی قرائت و خواندن آن را آسان نمودیم» و سدی می گوید: "یسرنا تلاوته علی الألسن" «یعنی تلاوت آن را بر زبان آسان نمودیم» و ابن عباس می گوید: "لولا أن الله یسرہ علی لسان الأدمیین ما استطاع أحد من الخلق أن یتکلم بکلام الله" (تفسیر ابن کثیر ۸ / ۴۵۳).

«یعنی اگر الله تعالی آن را بر زبان بنی آدم آسان نمی کرد هیچیک از مخلوقات خداوند نمی توانستند با کلام خداوند تکلم نمایند.»

طبری و دیگران از ائمه تفسیر ذکر نموده اند که آسان نمودن قرآن شامل تلفظ آسان برای تلاوت و معانی آسان برای تفکر و تدبر و پند پذیرفتن است (تفسیر ابن جریر ۲۷ / ۹۶). و آن همانگونه است که ملاحظه و مشاهده می کنید.

۸. قرآن متضمن خلاصه ای از کتابهای سابق و اصول شریعت پیامبران است. الله تعالی می فرماید: ﴿وَأَنزَلْنَاۤ اِلَیْکَ الْكِتٰبَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِّمَا

بَيِّنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيِّمًا عَلَيْهِ ﴿٤٨﴾

مائده ۴۸

«و (این) کتاب را به راستی (و) تصدیق کننده کتابی که پیش از آن است و بر آن محاکم و شاهد است به تو نازل کردیم»

و می فرماید: ﴿ شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ ﴾ شوری ۱۳

«از دین، آنچه را که به نوح در باره آن سفارش کرد برای شما تشریع نمود و آنچه را به تو وحی کردیم و آنچه را که در باره آن به ابراهیم و موسی و عیسی سفارش نمودیم که دین را برپا دارید و در آن متفرق نشوید».

۹. قرآن شامل اخبار پیامبران و امتهای گذشته است و

شرح آن بگونه ای است که در کتابهای قبلی

سابقه ندارد. الله تعالی می فرماید: ﴿وَكُلًّا نَقُصُّ

عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الرُّسُلِ مَا نُنَبِّتُ بِهِ فُؤَادَكَ﴾

هود ۱۲۰ «و هر یک از سرگذشت های پیامبران را

که بر تو حکایت می کنیم چیزی است که دلت را

بدان استوار می گردانیم» و می فرماید: ﴿ذَلِكَ مِنْ

أَنْبَاءِ الْقُرْآنِ نَقُصُّهُ عَلَيْكَ مِنْهَا قَائِمٌ

وَحَصِيدٌ ﴿١٠٠﴾ هود ۱۰۰

«این از خبرهای آن شهرهاست که آن را بر تو حکایت می

کنیم بعضی از آن سرپا هستند و بعضی بر باد رفته اند»

و می فرماید: ﴿كَذَلِكَ نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ مَا قَدْ سَبَقَ

وَقَدْ ءَاتَيْنَكَ مِنْ لَدُنَّا ذِكْرًا ﴿٩٩﴾ طه ۹۹

«اینگونه از اخبار پیشینیان بر تو حکایت می کنیم و مسلماً به

تو از جانب خود ذکر داده ایم».

۱۰. قرآن آخرین کتابهای الله تعالی است که نازل

نموده و خاتمه دهنده و شاهد بر آن است. الله

تعالی می فرماید: ﴿نَزَّلُ عَلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ

مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَأَنْزَلَ التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ

﴿٢٠﴾ مِنْ قَبْلُ هُدًى لِلنَّاسِ وَأَنْزَلَ الْفُرْقَانَ﴾ آل

عمران ۲-۴

«این کتاب را در حالیکه مؤید آنچه پیش از خود می باشد

به حق بر تو نازل کرد و تورات و انجیل را پیش از آن برای

هدایت مردم فرستاد و فرقان را نازل کرد»

و می فرماید: ﴿وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا

بَيِّنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيِّمًا عَلَيْهِ ﴿٤٨﴾ مائده ۴۸

«و (این) کتاب را به راستی (و) تصدیق کننده کتابی که پیش از آن است و بر آن حاکم و شاهد است به تو نازل کردیم».

این بعضی از ویژگیها و خصوصیات قرآن بر سایر کتابهای دیگر بود از آنچه که ایمان به آن جز با اعتقاد داشتن به آن و تأیید آن بصورت علمی و عملی متحقق نمی گردد.

**وصلی الله وسلم علی نبینا محمد وعلی آله
وصحبه أجمعین.
وآخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمین.**